

QUICKBORN, vereniging voor Nederduitse taal- en letterkunde.

Op 17 februari 1904 werd in Hamburg de Freie Vereinigung von Freunden der Niederdeutschen Sprache und Literatur opgericht. Ze kreeg twee jaar later de naam Quickborn, naar de in 1852 verschenen dichtbundel van **Klaus Groth**, de grondlegger van de nieuwe Nederduitse literatuur. De stichting van de Quickborn markeerde, na een inzinking aan het eind van de 19de eeuw, een heropleving van de Nederduitse taalbeweging. Daarmee ging sedert de Eerste Wereldoorlog ook een intense belangstelling voor Vlaanderen en Nederland gepaard. Op het hoogtepunt van haar bestaan, bij het begin van de jaren 1920, telde de vereniging ruim 4000 leden; rond 1990 waren het er nog ongeveer 450.

Sinds oktober 1907 geeft de vereniging een driemaandelijks tijdschrift uit, aanvankelijk onder de titel *Mitteilungen aus dem Quickborn*. Na de Tweede Wereldoorlog veranderde die in Quickborn "Zeitschrift für plattdeutsche Sprache und Dichtung" (vanaf 1993: *Literatur*). Sedert 1913 verschijnt de reeks *Quickborn-Bücher*, van 1915 tot 1978 in een eigen uitgeverij van de vereniging. Tussen 1915 en 1993 bestond bovendien het halfjaarlijkse tijdschrift voor Platduitse ontspanningsliteratuur *Plattdütsch Land un Waterkant*. Sinds 1960 reikt de Quickborn om de twee jaar een prijs uit voor verdiensten voor de Nederduitse taal.

Tot de Quickborn-kring behoorden in de eerste helft van de 20ste eeuw tal van personen die al vóór of uiterlijk sedert de Eerste Wereldoorlog een bijzondere belangstelling voor Vlaanderen aan de dag legden, onder wie **Conrad Borchling**, **Franz Fromme**, **Hans F. Blunck**, **Hermann Wirth** en de Nederlandse filoloog **Gerardus Kloeke** die van 1911 tot 1914 wetenschappelijk medewerker van professor Borchling in Hamburg was. De eerste verwijzing naar de Vlaamse kwestie in het verenigingsblad was in 1908 een opstel van **Ferdinand Wippermann** die de verhoogduitsing in Noord-Duitsland vergeleek met de verfransing in Vlaanderen. Maar het was pas door de Eerste Wereldoorlog dat Vlaanderen bij de Quickborn volop in de kijker kwam. Al in oktober 1914 verschenen in het tijdschrift twee opstellen over de Vlaamse kwestie van de Alduitser **Fritz Bley** en van Kloeke. Tot 1918 bracht de redactie regelmatig verslag uit over de taaltoestand in Vlaanderen en volgde zij de ontwikkeling van de Duitse **Flamenpolitik** en het **activisme** op de voet. Vanuit Brussel stuurde Blunck herhaaldelijk stukken in. De belangstelling van de

Quickborn voor de Vlaamse zaak bleef ook in activistische kringen niet onopgemerkt. Zo traden in de herfst van 1915 twaalf Nederlandse sympathisanten van het activisme tot de vereniging toe.

Na 1918 abonneerden de **Maatschappij der Nederlandse Letterkunde** in Leiden en **De Dietsche Bond** in Utrecht zich op de *Mitteilungen*, waarin ook in de tussenoorlogse periode de belangstelling voor Vlaanderen herhaaldelijk aan bod kwam. Zo werden de lezers uitvoerig voorgelicht over de **Bormsverkiezing** in december 1928 en over de toekenning van de **Hamburgse Rembrandtprijs** aan **René de Clercq**, **Stijn Streuvels** en **Cyriel Verschaeve** in 1935, en verschenen er herdenkingsartikels bij het overlijden van **Jules Persyn** in 1933 en van de Leuvense germanist **Lodewijk Scharpé** in 1935. In april 1939 publiceerde de *Quickborn* een eigen Vlaanderen-nummer met bijdragen van onder meer **Jozef Simons** en **Antoon Jacob**.

LITERATUUR: L. Simons, *Oostnoordoost. Facetten van de uitstraling van Vlaanderens taal en literatuur*, 1969; – L. Buning, 'De Quickborn en Vlaanderen', in *WT*, jg. 35, nrs. 2-3 (1976), p. 81-102 en p. 137-154; – W. Dolderer, *Deutscher Imperialismus und belgischer Nationalitätenkonflikt* (Kasseler Forschungen zur Zeitgeschichte, nr. 7, 1989); – F.W. Michelsen, 'Quickborn – Vereinigung für niederdeutsche Sprache und Literatur', in *Literarische Gesellschaften in Deutschland. Ein Handbuch*, 1994, p. 230-232.

WINFRIED DOLDERER